

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2017 m. birželio 12 d.
(OR. en)

9302/17

ECOFIN 405
UEM 154
SOC 385
EMPL 299
COMPET 402
ENV 501
EDUC 229
RECH 185
ENER 224
JAI 484

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Komisijos dok. Nr.:	ST 9246/17 ECOFIN 376 UEM 125 SOC 354 EMPL 269 COMPET 371 ENV 471 EDUC 199 RECH 155 ENER 195 JAI 446 - COM(2017) 513 final
Dalykas:	Rekomendacija dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl 2017 m. Latvijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2017 m. Latvijos stabilumo programos

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos pasiūlymu (dok. COM(2017) 513 final) grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį peržiūrėjo ir dėl kurio susitarė įvairūs Tarybos komitetai.

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m ... d.

dėl 2017 m. Latvijos nacionalinės reformų programos

su Tarybos nuomone dėl 2017 m. Latvijos stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadą,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

kadangi:

- (1) 2016 m. lapkričio 16 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2017 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2017 m. kovo 9–10 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2016 m. lapkričio 16 d. Komisija, remdamasi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1176/2011², priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Latvija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; 2017 m. kovo 9–10 d. tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino. 2017 m. kovo 21 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos (toliau – euro zonai skirta rekomendacija)³;
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Latvija turėtų užtikrinti, kad euro zonai skirta rekomendacija būtų visiškai ir laiku įgyvendinta, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–2 rekomendacijose;
- (3) 2017 m. vasario 22 d. paskelbta 2017 m. Latvijos ataskaita. Joje įvertinta Latvijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2016 m. liepos 12 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas, veiksmai, kurių Latvija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas šaliai skirtas rekomendacijas, ir Latvijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (4) 2017 m. balandžio 20 d. Latvija pateikė 2017 m. nacionalinę reformų programą ir 2017 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;

² 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

³ OL C 92, 2017 3 24, p. 1.

- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁴ 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė Priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Latvijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2017 m. stabilumo programoje Vyriausybė numato nominaliojo balanso pablogėjimą nuo subalansuotos padėties 2016 m. iki 0,8 % BVP deficito ir 1,6 % BVP deficito atitinkamai 2017 ir 2018 m. dėl reikšmingos mokesčių reformos, o 2020 m. deficitas pagerėtų iki 0,5 % BVP. 2017 m. stabilumo programoje apskaičiuota, kad struktūrinis balansas pablogės nuo 0,2 % BVP 2016 m. iki -1,7 % BVP 2018 m., o 2020 m. sieks -0,8 % BVP. Šis planas atitinka vidutinės trukmės biudžeto tikslą – 1 % BVP struktūrinį deficitą – ir leistą nuokrypį dėl pensijų reformos ir pagal sveikatos priežiūros sektoriaus struktūrinės reformos išlygą. Perskaičiuotas⁵ struktūrinis balansas turėtų padidėti nuo -1,9 % BVP 2017 m. iki -2,3 % BVP 2018 m., o tada 2020 m. sumažėti iki -0,2 % BVP. 2017 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP 2017 m. išliks maždaug 40 % BVP. Programoje pateiktos BVP augimo projekcijos iš esmės atitinka Komisijos 2017 m. prognozę, tačiau 2018 m. jos yra akivaizdžiai palankios;

⁴ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁵ Pagal ciklą pakoreguotas balansas atėmus vienkartinės ir laikinas priemones, Komisijos tarnybų perskaičiuotas taikant bendrai sutartą metodiką.

- (7) 2016 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo Latvijai užtikrinti, kad nuokrypis nuo vidutinės trukmės biudžeto tikslo 2017 m. neviršytų leidžiamos ribos, siejamos su sisteminės pensijų reforma ir esmine struktūrine sveikatos priežiūros sektoriaus reforma. Atsižvelgiant į šias leidžiamas ribas, struktūrinis balansas 2017 m. galėtų pablogėti daugiausia 1,0 % BVP. Remiantis Komisijos 2017 m. pavasario prognoze, numatoma, kad 2017 m. Latvija turėtų laikytis to reikalavimo. 2018 m. Latvija turėtų pasiekti savo vidutinės trukmės biudžeto tikslą, atsižvelgiant į su sisteminės pensijų reformos įgyvendinimu siejamas ribas, kurias leista taikyti 2016 m., ir su struktūrine reforma siejamas ribas, kurias leista taikyti 2017 m., nes laikini nuokrypiai perkeliama į kitą trejų metų laikotarpį. Remiantis Komisijos 2017 m. pavasario prognoze, tai atitinka didžiausią grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų⁶ nominalųjį augimą, sudarantį 6,0 % BVP 2018 m. ir atitinkantį 0,3 % BVP struktūrinio balanso pablogėjimą. Jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad Latvija gerokai nukryps nuo to reikalavimo. Apskritai Taryba mano, 2018 m. reikės papildomų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų.

⁶ Grynąsias valdžios sektoriaus išlaidas sudaro bendrosios valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus išlaidas palūkanoms, su Sąjungos programomis, kurios visiškai finansuojamos iš gautų Sąjungos lėšų, susijusias išlaidas ir išlaidas, atsirandančias dėl nediskrecinių su bedarbio pašalpomis susijusių pokyčių. Valstybės finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas subalansuojamas per 4 metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos;

- (8) Latvijoje yra didelė pajamų nelygybė. Turtingiausių 20 % namų ūkių ir 20 % skurdžiausių namų ūkių pajamų santykis 2015 m. buvo vienas didžiausių Sąjungoje – 6,5, tačiau šis skaičius 2016 m. šiek tiek sumažėjo. Pajamų, skaičiuojamų prieš mokesčius bei socialinius pervedimus ir po jų, nelygybės skirtumas yra vienas iš mažiausių Sąjungoje. Latvijos mokesčių sistema ne tokia progresinė, kaip kitų ES valstybių narių, o tai lemia didelę nelygybę ir dirbančiųjų skurdą. Mažai uždirbančių asmenų mokesčių pleištas tebėra vienas didžiausių Sąjungoje, o mokesčių, kurie mažiau kenkia augimui, pajamų potencialas išnaudojamas nepakankamai. Dėl mažos mokestinių pajamų dalies, tenkančios BVP, ribojami ištekliai, reikalingi viešosioms paslaugoms tvariai teikti. Nepaisant tam tikros pažangos kovojant su mokesčių slėpimu, mokestinių prievolių vykdymas tebėra rimta problema. 2017 m. stabilumo programoje nurodyta, kad pradedama vykdyti mokesčių reforma. Jos itin svarbūs tikslai, be kita ko, yra sumažinti gyventojų pajamų mokesčio tarifą nuo 23 % iki 20 %, taikomą pajamoms iki 45 000 eurų per metus, padidinti pagal pajamas diferencijuojamą pagrindinę išmoką, įvesti 0 % įmonių pelno mokestį už reinvestuotą pelną ir suvienodinti kapitalo mokesčio tarifą, kad jis visiems būtų 20 %. Reforma reaguojama į šiai šaliai skirtą rekomendaciją sumažinti mažas pajamas gaunančių asmenų mokesčių pleišta. Tačiau pagal mokesčių reformą tik pereinama prie mažiau augimui kenkiančių mokesčių ir pasiekiamas nustatytas politinis tikslas padidinti mokestinių pajamų dalį, tenkančią BVP;
- (9) pagrindinių socialinės apsaugos sistemų trūkumai lemia didelį, be kita ko, ir neįgaliųjų ir vyresnio amžiaus žmonių, skurdą ir nelygybę. Neįgaliųjų skurdo lygis yra vienas didžiausių Europoje. Nuo 2009 m. nepadidinus socialinės paramos išmokų ir pensijų adekvatumo nesuteikiama veiksminga apsauga nuo skurdo ir socialinės atskirties. Minimalių pajamų lygio reforma, apie kurią buvo paskelbta 2014 m., taip ir nepradėta įgyvendinti, o tai daro neigiamą poveikį skurdžiausiems namų ūkiams. Tačiau dabar rengiami minimalių pajamų rėmimo vidutiniu laikotarpiu planai;

- (10) mažėjant darbo jėgos, užimtumo augimas buvo vangus, o nedarbo lygis mažėjo labai lėtai. Užimtumo galimybių yra daugiau ekonominės veiklos centruose ir jų daugiau turi aukštos kvalifikacijos darbuotojai, o nedarbo lygis didesnis tarp žemos kvalifikacijos ir kaimo vietovėse gyvenančių asmenų. Todėl spręsti šias problemas padės darbo jėgos kvalifikacijos kėlimas. Vis dėlto, nors profesinis mokymas tapo patrauklesnis, mokymo programų reforma, pagal kurią švietimas derinamas su dabartiniais gebėjimų poreikiais, nedaug pasistūmėjo į priekį. Įdiegta mokymosi darbo vietoje reglamentavimo sistema ir užtikrinamas aktyvus socialinių partnerių ir bendrovių dalyvavimas ją įgyvendinant. Be to, įgyvendinant aktyvias darbo rinkos priemones dalyvauja mažiau bedarbių negu daugelyje kitų Sąjungos valstybių narių, bet imtasi priemonių šiai padėčiai pagerinti ir jas vėliau įgyvendinti. Dalyvavimo mokymosi visą gyvenimą programose lygis tebėra mažas;
- (11) nors Latvijos valdžios institucijos sėkmingai pradėjo įgyvendinti atitinkamas sveikatos priežiūros sistemos reformas, dideli mokėjimai savo lėšomis, ilgos eilės, nedidelis viešųjų išlaidų lygis ir neveiksmingas paslaugų paskirstymas riboja sveikatos priežiūros prieinamumą. Taikant kvotomis pagrįstą viešųjų išlaidų kontrolę vėluojama suteikti gydymą ir pacientai turi ilgai laukti arba už paslaugas mokėti patys, todėl dalies gyventojų sveikatos priežiūros poreikiai lieka nepatenkinti. Imtasi pirmųjų veiksmų kokybės užtikrinimo sistemai reformuoti ir reikėtų toliau daryti pažangą, siekiant pagerinti su pacientais ir gyventojais susijusius rezultatus. Padaryta tam tikra pažanga didinant sveikatos priežiūros sistemos veiksmingumą, tačiau reikia toliau racionalizuoti ligoninių sektorių, suteikti daugiau galimybių gauti ambulatorinę bei pirminę priežiūrą ir veiksmingiau susieti iš biudžeto skiriamą sumą su paslaugos kokybe ir sąnaudomis;
- (12) Latvijos valdžios institucijos paprastai visada taiko viešųjų pirkimų procedūras pirkimams sveikatos priežiūros sektoriuje, tačiau dar didesnį veiksmingumą būtų galima pasiekti reguliariai naudojant e. viešuosius pirkimus bei centralizuotus pirkimus ir taip užtikrinant, kad viešosios išlaidos būtų skaidresnės ir veiksmingesnės;

- (13) reguliavimo kokybės trūkumai ir neefektyvus bei neveiksmingas viešasis administravimas daro neigiamą poveikį verslo aplinkai. 2016 m. Vyriausybė pristatė plačių užmojų planą, kaip pertvarkyti viešąjį sektorių, kad jis taptų taupesnis ir profesionalesnis, ir pagerinti veiksmingumą mažinant darbuotojų skaičių, centralizuotai vykdant paramos funkcijas, didinant rezultatais pagrįstus mokėjimus ir skaidrumą. Šis planas susijęs tik su centrine administracija, nors galima gerokai padidinti ir savivaldybių veiklos veiksmingumą;
- (14) korupcija toliau kenkia Latvijos verslo aplinkai, o interesų konfliktų prevencijos sistema tebėra nelanksti, formali ir nepakankamai tikrinama. Nors nemokumo sistemos reforma jau beveik užbaigta, reikia atidžiai stebėti, ar ji įgyvendinama veiksmingai, kad būtų sprendžiamos nedidelio restruktūrizavimo bylų skaičiaus ir žemo turto susigrąžinimo lygio problemos;
- (15) per pastaruosius trejus metus pradėtos plataus masto aukštojo mokslo ir viešųjų mokslinių tyrimų reformos, kurių tikslas – konsoliduoti mokslo tiriamąsias institucijas ir pagerinti jų rezultatų kokybę bei aktualumą. Tačiau Latvijos viešojo mokslinių tyrimų finansavimo valdymas ir organizacinė struktūra tebėra neveiksmingi, nes finansavimo funkcijas atlieka daug institucijų. Neveiksmingas viešųjų mokslinių tyrimų finansavimas lemia labai prastus mokslinės veiklos rezultatus, kvalifikuotų žmogiškųjų išteklių trūkumą tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuose ir žemą viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo lygį. Latvijos įmonių MTTP intensyvumas tebėra vienas žemiausių Sąjungoje;
- (16) atsižvelgdama į 2017 m. Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Latvijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2017 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2017 m. stabilumo programą, 2017 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Latvija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Latvijos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi Sąjungos taisyklių ir gairių, nes bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą būtina stiprinti Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;

(17) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2017 m. stabilumo programą, o jos nuomonė⁷ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;

REKOMENDUOJA Latvijai 2017–2018 m. imtis šių veiksmų:

1. Vykdyti fiskalinę politiką pagal Stabilumo ir augimo pakto prevencinės dalies reikalavimus, tai reiškia, kad 2018 m. reikia toliau laikytis vidutinės trukmės biudžeto tikslo, atsižvelgiant į su sisteminės pensijų reformos įgyvendinimu siejamą ribą ir į leistą laikiną nuokrypį, atitinkantį su struktūrinių reformų įgyvendinimu siejamą ribą. Mažinti mažas pajamas gaunantiems asmenims taikomus mokesčius, juos perkeliant į kitus šaltinius, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui, ir gerinant mokestinių prievolių vykdymą.
2. Didinti socialinės apsaugos sistemos adekvatumą ir kelti darbo jėgos kvalifikaciją spartinant profesinio mokymo programų reformą. Didinti sveikatos priežiūros prieinamumą ir jos išlaidų efektyvumą mažinant mokėjimus savo lėšomis ir ilgą laukimo laiką.
3. Didinti viešojo sektoriaus veiksmingumą ir atskaitomybę visų pirma paprastinant administracines procedūras ir griežtinant interesų konfliktų prevencijos tvarką, įskaitant tą, kuri taikoma bankroto administratoriams.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas

⁷ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.